

Οικουμενική Ομοσπονδία Κωνσταντινουπολιτών

Πρακτικά της Ημερίδας

στην 57η Επέτειο των Σεπτεμβριανών (6-7/9/1955) με θέμα:

**«Αδήριτη η Ανάγκη της Αποκατάστασης και
Δικαίωσης του Ελληνισμού της Κωνσταντινούπολης»**

Σάββατο 8 Σεπτεμβρίου 2012, ώρα έναρξης 10.30 π.μ.

Πνευματικό Κέντρο Κωνσταντινουπολιτών

Δημητρίου Σούτσου 46 – Αμπελόκηποι

Πρόγραμμα Ημερίδας:

Baskin Oran, Καθ. Πολιτικών Επιστημών-Παν. Άγκυρας,
«**Η θέση του Πογκρόμ της 6-7 Σεπτεμβρίου 1955 στην Ιστορία της
Τουρκίας: Μια Γενικότερη Αξιολόγηση**» (Κεντρική Ομιλία).

Ειρήνη Στεφάνου, Υπ.Διδ. Παντείου Πανεπιστημίου,
«**Η σημασία των παρεμβάσεων σε Διεθνείς Οργανισμούς για την
Αποκατάσταση και Δικαίωση του Ελληνισμού της
Κωνσταντινούπολης**».

Patrick Wingley, Δημοσιογράφος-Ιστορικός Παν. Οξφόρδης,
«**Τα ίχνη των Αδικιών κατά της Ελληνορθόδοξης Κοινότητας της
Κωνσταντινούπολης στην συνοικία Ταρλάμπασι**».

«Η θέση του Πογκρόμ της 6-7 Σεπτεμβρίου 1955 στην Ιστορία της Τουρκίας:
Μια Γενικότερη Αξιολόγηση»
(Κεντρική Ομιλία)

Μετάφραση του άρθρου του Καθ. Μπασκίν Οράν στην εφημερίδα

Radikal - 16 Σεπτεμβρίου 2012

Στην Αθήνα με τους Ρωμιούς από την Τουρκία

Η αίθουσα του Συνεδρίου στους τοίχους είχε ζωγραφικούς πίνακες που είχαν καταστραφεί την νύκτα της 6-7/9/1955 και συντηρήθηκαν αργότερα στην Αθήνα.

Η πρόσκληση προήλθε από την Οικουμενική Ομοσπονδία Κωνσταντινουπολιτών και παρέμεινα για δύο μέρες στην Αθήνα. Θα παρουσιάσω σύντομα το περιεχόμενο της ομιλίας μου για τα γεγονότα των 6-7 Σεπτεμβριανών του 1955 και μετά θα παρουσιάσω τα διαμειφθέντα στο τμήμα των ερωτό - απαντήσεων.

Πρώτα θυμήθηκα τα παιδικά μου χρόνια μαζί με Ρωμιές ηλικιωμένες κυρίες στην γειτονιά που παλιά ονομαζόταν Πούντα και σήμερα Αλισαντζάκ. Στη συνέχεια εξομολογήθηκα για δύο αμαρτίες μου. Ομολόγησα τι κάναμε στο παιδί, που η μητέρα που ξενοδούλευε ως καθαριστήρια τον καλούσε με το όνομα Κεμάλ, ανακαλύψαμε ότι ήταν «γκιαούρης»¹. Επίσης ομολόγησα όταν σε ένα κανγά έβαλα κάτω μου τον συνομήλικό μου Άλντο και ζήτησα να φωνάζει «Ζήτω οι Τούρκοι!» για να τον ελευθερώσω².

Κατούρησα στο κρεβάτι μου 10 ετών.

Σκέφτομαι, πως έκανα αυτά παρά του ότι στο σπίτι και στο σχολείο δεν με είχε προτρέψει σε αυτά; Η μόνη απάντηση είναι: Οι άνθρωποι παίρνουν από το δέρμα το μίσος προς τον άλλο.

¹ Δείτε Εφημερίδα Ραντικάλ . R-2, 27.12.2009.

² Δείτε εφημερίδα Αγκός 26.07.2002.

Επιπλέον σε αυτό αν προστεθεί η ομολογία του Στρατηγού Σαμπρί Γκιμιπέσογλου ότι τα Σεπτεμβριανά υπήρξαν μια τέλεια επιχείρηση του βαθέως κράτους προκύπτει ένα κουκλίστικο Πογκρόμ³. Δηλαδή μια επίθεση της πλειοψηφίας προς την μειονότητα με την υποστήριξη του κράτους.

Είσαι δέκα ετών, δεν ξέρεις τίποτα για βαθύ κράτος και τέτοια, όμως αυτό είναι σε δράση. Στον ανοικτό κινηματογράφο Ουνβάρ της συνοικίας Γκιούντογντου της Σμύρνης παίζει την ταινία «Ο Ηρωικός Σερίφης». Σε αναγκάζουν, πριν τελειώσει η ταινία, να βγεις έξω επειδή έξω γίνεται ο χαμός όπου βρίσκεται σε 50 μέτρα το Ελληνικό Γενικό Προξενείο και φθάνεις με δυσκολία στο σπίτι σου. Όμως μπαίνεις με δυσκολία στο σπίτι σου, επειδή είναι γεμάτο με πυκνότητα 10 άτομα ανά τετραγωνικό μέτρο από μη-Μουσουλμάνους που έχουν καταφύγει στο σπίτι μας. Σε λίγο φθάνει ο όχλος φωνάζοντας «εδώ είναι οι γκιαούρηδες» και προσπαθεί να παραβιάσει την σιδερένια θύρα. Ο ηλικιωμένος πατέρας μου έχοντας στο χέρι του το προσωπικό πιστόλι κατασκευής Κιρικαλέ, που είχε από την περίοδο που ήταν βουλευτής, ανοίγει την θύρα και με κραυγές φωνάζει στον πρώτο που βλέπει: «να πάτε στο διάολο! Εδώ είναι Τουρκικό σπίτι». Είσαι ακριβώς πίσω από τον πατέρα σου και τρομάζοντας παγώνει το αίμα στις αρτηρίες σου. Η αντίδραση του πρώτου από τον όχλο είναι λέγοντας «Καλά θείε» και ο όχλος φεύγει για να λεηλατήσει άλλα σπίτια. Είσαι δέκα ετών και την νύκτα κατουράς στο κρεβάτι σου.

Στη συνέχεια φθάσαμε στην ανάλυση του γεγονότος. Υπάρχουν δύο ειδών κράτη: αυτοκρατορικά και έθνη-κράτη. Στα πρώτα αν και η ισότητα δεν υπάρχει ούτε στα χαρτιά, όμως δεν υπάρχει επίθεση στην διαφορετικότητα. Στην δεύτερη κατηγορία, αν και υπάρχει ισότητα στα χαρτιά, όμως κανονίζει τους «διαφορετικούς» με εθνό-θρησκευτική κάθαρση. Η Τουρκία και η Ελλάδα emπίπτουν στην δεύτερη κατηγορία. Το Τουρκικό κράτος, προσπάθησε να αφομοιώσει του Μουσουλμάνους που δεν είναι Τούρκοι και για τους μη-Μουσουλμάνους που δεν ήταν δυνατό να αφομοιωθούν εφάρμοσε εθνό-θρησκευτική κάθαρση μετά από το 1915. Το Ελληνικό κράτος, προσπάθησε να αφομοίωση τους μη-Έλληνες Ορθόδοξους και τους Μουσουλμάνους (Δυτικό Θρακιώτες) που δεν μπορούσε να αφομοιώσει αποπειράθηκε να προβεί σε εθνό – κάθαρση.

Οι μειονότητες όπου και να πάνε στον κόσμο, είναι μειονότητες. Οι Ρωμιοί της Τουρκίας είναι «γκιαούρικο σπέρμα» ενώ στην Ελλάδα «Τουρκόσποροι». Για τον λόγο αυτό, μια μειονότητα για να γλυτώσει από την κατάσταση του καταπιεσμένου και απορριπτόμενου, είναι να υποστηρίξει ένθερμα μια άλλη μειονότητα που αντιμετωπίσει καταπίεση και απόρριψη. Μια μειονότητα, μπορεί να νομιμοποιήσει την άμυνα της και να ενισχύσει την ύπαρξη της, υπερασπίζοντας μια άλλη μειονότητα. Αν ο Δυτικό Θρακιώτης υποστηρίζει τον Ρωμίο της Τουρκίας και ο Ρωμίος της Τουρκίας τον Δυτικό Θρακιώτη μπορούν να επιβιώσουν. Μια μειονότητα αν υιοθετήσει την άποψη ότι μόνο αυτή είναι «θύμα», πράγμα που είναι σύνδρομο με την έννοια της μειονότητας, αποτελεί μια πολύ επικίνδυνη εξέλιξη επειδή αυτό αποτελεί ένα αρνητικό αυτοπροσδιορισμό και είναι μια πρόσκληση για εθνικισμό και ρατσισμό.

Η φάση ερωτοαπαντήσεων

Υπήρξε πολύ ζωντανή. Χρωμάτισε την ημερίδα ένας από τους συμμετέχοντας στην μπροστινή σειρά που ήταν αρκετά ηλικιωμένος καθώς μιλούσε χωρίς να λάβει τον λόγο. Ο κύριος αυτός όταν εγώ χάραξα στον πίνακα την άνω και υπό δομή στα κοινωνικά συστήματα, ο ευλογημένος με φώναζε τουρκικά «Τι ωραία ζωγραφίζεις».

³ Δείτε εφημερίδα Ραντικάλ, R-2, 11.03.2012.

Βέβαια, εγέρθηκαν ερωτήματα όταν είπα εγώ ότι και η Ελλάδα έπραξε αφομοίωση και κάθαρση. Ζητήθηκε να φέρω παραδείγματα. Για την αφομοίωση απάντησα την περίπτωση των Βλάχων και για την κάθαρση ανέφερα το κλείσιμο των σωματείων που φέρουν στον τίτλο τους της λέξη «Τουρκική», την αφαίρεση υπηκοοτήτων με το άρθρο 19 και τα μινι-πογκρόμ του Ιανουαρίου 1990 στην Κομοτηνή και τον Αύγουστο 1991 στην Ξάνθη. Δεν τέθηκαν άλλες ερωτήσεις επί του θέματος αυτού. Στη συνέχεια όμως τέθηκε το ερώτημα: «Αν είναι έτσι γιατί εμείς αφανιστήκαμε στην Πόλη και στην Δυτική Θράκη η μειονότητα είναι 120.000 άτομα;». Απάντησε με τρεις θέσεις: 1) Τα μεγάλα έθνη-κράτη διαπράττουν μεγαλύτερο κακό, ενώ τα μικρά έθνη-κράτη μικρότερο κακό, 2) Οι Δυτικοί Θρακιώτες κατά πλειοψηφία είναι χωρικοί και γεννούν περισσότερα παιδιά από τους Ρωμιούς της Πόλης, που αν δεν είχε εφαρμοστεί η πολιτική εθνοκάθαρσης σήμερα θα ήταν πάνω 250.000 χιλιάδες, 3) Ο χωρικός είναι πολύ περισσότερο δεμένος στον τόπο του από τον αστό και δεν μεταναστεύει εύκολα. Επί αυτού τέθηκε βεβαίως: «Δεν ήταν αγρότες οι Ρωμιοί της Ίμβρου και Τενέδου;». Βεβαίως ήταν αγρότες, όμως έγιναν στόχος μίσους ενός «κανόνα ρεαλ-πολιτικής»: το έθνος κράτος δεν αγαπά της μειονότητες και περισσότερο δεν αγαπά τις μειονότητες που είναι κοντά στα σύνορα του. Τα δύο αυτά νησιά ήταν στα σύνορα και η Τουρκία διέπραξε εθνοκάθαρση παραβιάζοντας το άρθρο 14 της συνθήκης της Λωζάννης. Όπως και το Ελληνικό κράτος αμέσως μετά από την Συνθήκη της Λωζάννης δεν άφησε κανένα Μουσουλμάνο στον συνοριακό Νομό του Εύρου.

Η Αν. Καθ. Αιμιλία Θεμοπούλου ρώτησε την πιο ενδιαφέρουσα ερώτηση: «Αναφέρατε στην ομιλία σας ότι το κεφάλαιο μεταφέρθηκε με μια εθνό-θρησκευτική κάθαρση μεταφέρθηκε στις Μουσουλμανικές επαγγελματικές τάξεις. Οι τίγρεις της Ανατολής για ποιο λόγο περίμεναν σχεδόν ένα αιώνα για εμφανιστούν». Θα χρειαζόταν βέβαια πολύς χρόνος να το εξηγήσω. Απάντησα λέγοντας ότι: η περιουσία αυτή συνιστούσαν κυρίως από ακίνητη περιουσία, στην αρχή παρέμεινε σε σεντούκια, άρχισε να αξιοποιείται για εμπορικούς σκοπούς την δεκαετία του 1950 στην εποχή του Μεντερές με την κατασκευή εθνικών οδών και τελικά μετατράπηκε σε βιομηχανική δραστηριότητα στην εποχή του Οζάλ με την χορήγηση δανείων από την Χαλκ Μπάνκασι, ότι ο σεκουλαρισμός αποτέλεσε σοβαρό εμπόδιο στην αξιοποίηση της περιουσίας αυτή και μόνο επί της εποχής του Ερμπακάν άρχισε να δρα με αποκορύφωμα την περίοδο του κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης του Ερντογάν και ότι η περιουσία αυτή αποτελεί το θεμέλιο της κοινωνικό -οικονομικής δομής του τωρινού κυβερνώντος κόμματος.

Να προσκυνάς στον δήμιο σας.

Είναι κατανοητό να λένε οι άνθρωποι αυτοί: «Η Ελλάδα δεν έκανε όπως η Τουρκία εθνοκάθαρση». Οι λόγοι είναι: 1) Υπέστησαν τα πάνδεινα. Εξαναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τα πατρογονικά τους εδάφη στα οποία δεν ήταν κατακτητές αλλά γηγενείς από αρχαιότατους χρόνους. 2) Δεν αντιλαμβάνονται ότι δήμιοι των μειονοτήτων και στις δύο χώρες είναι τα έθνη κράτη. Κάθε κράτος για δήθεν υποστήριξη των ομοθρήσκων/ομοεθνών του κατέστρεψε τους δικούς του πολίτες και όταν οι απέναντι πλευρά έκανε το ίδιο άρχισαν οι ελέφαντες να ποδοπατούν τα φυτά και να τα συνθλίβουν. Για κάποιον λόγο είναι δύσκολο να δει κανείς αυτό. Όμως χειροκρότησε το ακροατήριο όταν είπα: «δεν ανυψώνει κάποιον να επαινεί το δικό του κράτος» και πρόσθεσα: «ένας άνθρωπος ανυψώνεται αν υπερασπίζεται άλλους ανθρώπους. Εμείς αγωνιζόμαστε να φέρουμε το δημοκρατικό κράτος στην θέση του έθνους κράτους».

Στο τέλος της ομιλίας μου, έλαβε τον λόγο να είναι καλά η Καθ. Θάλεια Δραγώνα, που καταβάλει προσπάθειες υπέρ της μειονότητας της Δυτικής Θράκης, όπως και εμείς στην Τουρκία υπέρ των μειονοτήτων, λέγοντας πολύ ωραία και σωστά λόγια. Στο σύνολο τους οι

ακροατές ήταν πολύ ώριμοι και θερμοί. Τους στέλνω από εδώ θερμούς χαιρετισμούς που έχουν τον νου τους συνέχεια στην Πόλη. Εγώ όπως υπερασπίζομαι τα δίκαια των Δυτικό Θρακιωτών, υποστηρίζω ένθερμα τα αιτήματα τους μέσω της Ομοσπονδίας τους για Αποκατάσταση της Δικαιοσύνης και την αποζημίωση των περιουσιών τους που αφανίστηκαν.

Η Σημασία των Παρεμβάσεων σε Διεθνείς Οργανισμούς για την Αποκατάσταση και Δικαίωση του Ελληνισμού της Κωνσταντινούπολης

Ειρήνη Στεφάνου, Υπ.Διδ. Παντείου Πανεπιστημίου

Η Οικουμενική Ομοσπονδία Κωνσταντινουπολιτών (Οι.Ομ.Κω.), ως ενωτικός φορέας των ευρισκόμενων εν διασπορά Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης, έχει επιλέξει τα τελευταία χρόνια ως βασικό της στόχο τη θεραπεία και επανόρθωση των αδικιών του παρελθόντος και την αποκατάσταση της ύπαρξης και διαβίωσης του Ελληνισμού της Πόλης, καθώς επίσης και την υποστήριξη των αντίστοιχων προσπαθειών των εν διασπορά επίσης Ελλήνων των νησιών Ίμβρου και Τενέδου. Σε αυτήν την προσπάθεια για επίτευξη του στόχου της, η Οι.Ομ.Κω. ζητά τη συνδρομή του σύγχρονου τουρκικού κράτους, όπως αυτό εκφράζεται μέσω της τουρκικής διοίκησης και τείνει χείρα συνεργασίας αντίστοιχα προς αυτό στην προσπάθειά του εκσυγχρονισμό και αναθεώρηση του Συντάγματος που έχει αναλάβει το τελευταίο διάστημα. Πέρα, όμως, από την προσπάθειες για διάλογο και συνεργασία που έχουν γίνει με το τουρκικό κράτος, η Οι.Ομ.Κω. έχει προχωρήσει σε δράσεις στα πλαίσια Διεθνών Οργανισμών, ώστε να ενισχύσει το βαθμό επιτυχίας του στόχου της για ανάνηψη της ρωμαϊκής κοινότητας της Κωνσταντινούπολης, Ίμβρου και Τενέδου.

Η Οι.Ομ.Κω. στην προσπάθεια παρέμβασής της στα διεθνή φόρα έχει ως οδηγό διεκδίκησης του δικαιώματος θεραπείας και αποκατάστασης των κατάφορων και μαζικής κλίμακας παραβιάσεων μίας μεγάλης λίστας δικαιωμάτων του ανθρώπου που έχουν πραγματοποιηθεί σε βάρος της Ελληνορθόδοξης Κοινότητας σε παρελθόντα χρόνο, το Ψήφισμα 147/60 της Γενικής Συνέλευσης των Η.Ε.. Το κείμενο του ψηφίσματος 147/60 με τίτλο «Βασικές Αρχές και Οδηγίες επί του δικαιώματος Θεραπείας και Αποκατάστασης των Θυμάτων από Μαζικές Παραβιάσεις κανόνων του Διεθνούς Δικαίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Σοβαρών Παραβιάσεων του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου» ψηφίστηκε στις 16 Δεκεμβρίου 2005 από τη Γενική Συνέλευση των Η.Ε.. Το κείμενο είναι αποτέλεσμα δεκαεξαετούς εργασίας ειδικών ανεξάρτητων επιστημόνων, οι οποίοι φυσικά βρέθηκαν σε διαβουλεύσεις με κράτη, διεθνείς οργανισμούς και ΜΚΟ, ώστε να καταλήξουν στο παρόν ψήφισμα. Η διαδικασία ξεκίνησε το 1989, όποτε και η υποεπιτροπή των Η.Ε. με έργο την πρόληψη των διακρίσεων και την προστασία των μειονοτήτων ζήτησε από το καθηγητή Theo Van Boven να προετοιμάσει μία μελέτη με στόχο να ερευνήσει την πιθανότητα να υιοθετηθούν ορισμένες αρχές και οδηγίες με σκοπό την προστασία των δικαιωμάτων αποκατάστασης, αποζημίωσης και αναμόρφωσης.

Το κείμενο του ψηφίσματος αποτελεί την πρώτη πλήρη και κατανοητή κωδικοποίηση δικαιωμάτων θυμάτων διεθνών εγκλημάτων, στην αποκατάσταση, θεραπεία και πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Είναι σημαντικό να τονιστεί πως το κείμενο του ψηφίσματος δεν αποτελεί νέα διεθνή ή εσωτερική νομική υποχρέωση των κρατών, αλλά υποδεικνύει μηχανισμούς, επικουρικά μέσα, διαδικασίες και μεθόδους για την εφαρμογή ήδη υπάρχουσών νομικών υποχρεώσεων του Διεθνούς Δικαίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου, οι οποίες είναι διαφορετικές, αλλά συμπληρωματικές προς την ισχύ τους. Οι Βασικές Αρχές και Οδηγίες προέκυψαν, λοιπόν, ως οδηγός με σκοπό την εφαρμογή των υιοθετημένων από τη Συνέλευση των Η.Ε. «Βασικών Αρχών Δικαιοσύνης για Θύματα Εγκλημάτων και Κατάχρησης Ισχύος» του 1985. Οι Βασικές Αρχές Δικαιοσύνης αποτελούν την πρώτη έκθεση, το οποίο κατάφερε να εκφράσει ευκρινώς σε ένα κείμενο το δικαίωμα των θυμάτων στην πρόσβασή τους στη δικαιοσύνη και να το συνδιάσουν με το δικαίωμά τους στην αποκατάσταση των ζημιών στοχεύοντας επιπλέον στην προστασία των θυμάτων όχι

μόνο διεθνών εγκλημάτων, αλλά και εσωτερικών εχθροπραξιών, πράγμα που το κάνει εφαρμόσιμο, τόσο σε περιόδους πολέμου, όσο και ειρήνης.

Επίσης, είναι σημαντικό να τονιστεί η θυματοκεντρική προσέγγιση, η οποία διατρέχει ολόκληρο το κείμενο των Βασικών Αρχών και Οδηγιών. Με αυτόν τον τρόπο το κείμενο καταφέρνει να βρει και να διατηρήσει τη σωστή ισορροπία μεταξύ τόσο των δικαιωμάτων και συμφερόντων των θυμάτων, όσο και των συμφερόντων και υποχρεώσεων των κρατικών αρχών, γεγονός που το κάνει φιλικό ως προς και τις δύο πλευρές, αλλά κυρίως αποτελεσματικό ως προς την εφαρμογή αφού μέσω αυτής της προσέγγισης η αποκατάσταση των θυμάτων δεν επιτρέπει στα δικαιώματα να «μείνουν γράμμα κενό».

Τέλος, ένα χαρακτηριστικό του που προκύπτει από τα παραπάνω και το κάνει ιδιαίτερο είναι ότι αποτελεί οδηγό και χρήσιμο εργαλείο τόσο για τα θύματα και τους εκπροσώπους τους προς τη διεκδίκηση των παραπάνω δικαιωμάτων τους, όσο και για τα κράτη και τους μηχανισμούς δημόσιας διοίκησης προς τη διαμόρφωση και εφαρμογή των δικών τους πολιτικών αποκατάστασης δίνοντάς τους μεγάλες εναλλακτικές επιλογές εφαρμογής. Ακολουθώντας ο κάθε ενδιαφερόμενος, είτε κράτος, είτε θύμα, τη δομή του ίδιου του κειμένου, το οποίο είναι χωρισμένο σε οχτώ ενότητες, που ξεκινά από την πρόληψη, συνεχίζει στην ανάκριση, δίωξη και τιμωρία, στη δίκαιη πρόσβαση στη δικαιοσύνη και καταλήγει στην απαρίθμηση τρόπων αποκατάστασης των ζημιών που υπέστησαν τα θύματα μπορεί να δομήσει σωστά και αποτελεσματικά τις δικές του επιδιώξεις.

Κατά τον ίδιο τρόπο, η Οι.Ομ.Κω. χρησιμοποιεί ως οδηγό και η ίδια το κείμενο των Βασικών Αρχών και οδηγιών με σκοπό να δομήσει τα κύρια σημεία των θέσεων της για μελλοντική προστασία των δικαιωμάτων της Ελληνορθόδοξης Κοινότητας και επιδιώκει την αποκατάσταση και επαναφορά στο μέτρο του δυνατού της κατάστασης της Κοινότητας στην προ των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατάσταση, ζητά αποζημίωση ανάλογη με το βαθμό σοβαρότητας της παραβίασης για κάθε βλάβη που μπορεί να εκτιμηθεί με οικονομικά μέσα, καθώς και ικανοποίηση ηθική και οικονομική, ώστε να αποφευχθούν και στο μέλλον παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων εις βάρος της Κοινότητας και τέλος απαιτεί τη λήψη μέτρων ασφάλειας για το μέλλον μέσω εγγυήσεων από τα θεσμοθετημένα όργανα της Πολιτείας, όπως αυτά προτείνονται και από το ψήφισμα 147/60.

Σε συνέχεια των προσπαθειών της για ανάδειξη των ζητημάτων της, η Οι.Ομ.Κω. χρησιμοποιεί ξανά ως βάση επίτευξης των επιδιώξεών της το ψήφισμα των Βασικών Αρχών και Οδηγιών και παρευρίσκεται και καταθέτει πρόταση ψηφίσματος στο 6ο Συνέδριο που διοργάνωσε η Ομοσπονδιακή Ένωση Ευρωπαϊκών Εθνότητων (Federal Union of European Nationalities FUEN) το περασμένο Μάιο στη Μόσχα. Η FUEN αποτελεί ένα διεθνή οργανισμό ομπρέλα, ο οποίος ιδρύθηκε το 1949 παράλληλα με το Συμβούλιο της Ευρώπης και έχει ως μέλη 90 οργανισμούς που έχουν έδρα σε 32 ευρωπαϊκές χώρες και έχει ως αντικείμενο δράσης τις αυτόχθονες, εθνικές μειονότητες της Ευρώπης. Βάση για τις δραστηριότητες της FUEN αποτελεί ο χάρτης για τις αυτόχθονες, εθνικές μειονότητες της Ευρώπης, που υιοθετήθηκε το 2006. Η FUEN, σύμφωνα με τον Χάρτη, έχει ως σημαντικά αντικείμενα ενδιαφέροντος να προωθήσει τη σημασία των μειονοτήτων για την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών, να προασπίσει σε τοπικό επίπεδο τις μειονοτικές γλώσσες που οδεύουν προς εξαφάνιση ως παράγοντα ευρωπαϊκού πολιτιστικού πλούτου, να προάγει την προστασία των μειονοτήτων ως εγγυητών της σταθερότητας, ειρήνης και διαφορετικότητας στην Ευρώπη και τέλος να απαιτεί την τοποθέτηση του θέματος της προστασίας των μειονοτήτων σε κεντρική θέση στην πολιτική συζήτηση τόσο σε τοπικό, όσο σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η Οι.Ομ.Κω. αποτελεί από το έτος 2011 μέλος της FUEN και στη φετινή ετήσια Γενική Συνέλευση της κατέθεσε πρόταση ψηφίσματος, η οποία έγινε δεκτή παμψηφεί. Η πρόταση ψηφίσματος που υποβλήθηκε από την Οι.Ομ.Κω. και έγινε δεκτή κατά τη συνεδρίαση της Γενικής Συνέλευσης στις 19 Μαΐου είχε σκοπό την προώθηση του ψηφίσματος 147/60 στις ευρωπαϊκές μειονότητες. Στόχος της Οι.Ομ.Κω. ήταν να γίνει γνωστό το ψήφισμα των Η.Ε. στις ευρωπαϊκές μειονότητες, πράγμα που τις αφορά άμεσα, μια που κύριος αποδέκτης του ψηφίσματος των Βασικών Αρχών και Οδηγιών αποτελούν οι μειονότητες και στη συνέχεια να μπορέσουν να το χρησιμοποιήσουν ως εργαλείο ουσιαστικής διεκδίκησης των δικαιωμάτων τους και αρωγό στην προσπάθειά τους για επιβίωση.

Το περιεχόμενο της πρότασης ψηφίσματος που κατατέθηκε στη γενική Συνέλευση της FUEN ακολούθησε ως δομή αυτήν που επιτάσσει ο στόχος, δηλαδή την επιθυμία ανάδειξης της ανάγκης για θεραπεία και αποκατάσταση των πληγέντων κατά το παρελθόν μειονοτικών δικαιωμάτων. Αρχικά, σημειώνεται το γεγονός ότι η προστασία των μειονοτικών δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ήπειρο, την περίοδο μετά το 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο έχει αποσπάσει ιδιαίτερα την προσοχή των διεθνών οργάνων και των κρατικών οντοτήτων και επιβεβαιώνεται ότι πρακτικές και περιπτώσεις καταπάτησης τόσο του Διεθνούς Δικαίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σε μεγάλη κλίμακα, όσο και της σοβαρής καταπάτησης του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου κατά τη διάρκεια της ευρωπαϊκής ιστορίας, είχαν καταστροφικές επιπτώσεις στην επιβίωση και διατήρηση πολλών μειονοτήτων σε ολόκληρη την Ήπειρο. Στη συνέχεια υπογραμμίζεται η ανάγκη διαβεβαίωσης, μέσω της τήρησης και της υπακοής στο Διεθνές Δίκαιο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου καθώς και στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο, στις μειονότητες, οι οποίες έχουν υποφέρει κατά το παρελθόν από τέτοιου είδους καταπατήσεις, ότι παρόμοια περιστατικά δεν θα επαναληφθούν στο μέλλον και αναγνωρίζεται πως η παραπάνω διαβεβαίωση είναι καθοριστικής σημασίας, ώστε οι μειονότητες να μπορέσουν να ασκήσουν όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα θεμελιώδους σημασίας όπως αποτελούν το δικαίωμα στην επικοινωνία στη μητρική γλώσσα, το δικαίωμα στην εθνική παράδοση, το δικαίωμα στην συμμετοχή στο πολιτικό σύστημα κ.α.. Οι εισαγωγικές παρατηρήσεις της πρότασης της Οι.Ομ.Κω. καταλήγουν τονίζοντας πως αντίθετα με τα παραπάνω, το ζήτημα της θεραπείας και αποκατάστασης των μειονοτικών δικαιωμάτων, τα οποία υπέστησαν κατά το παρελθόν σε μεγάλης κλίμακας καταπατήσεις, έχουν λάβει ελάχιστη προσοχή με αποτέλεσμα ασήμαντη πρόοδος να έχει σημειωθεί στο πεδίο ανάπτυξης μέσω νομικής προστασίας, και ανακαλούν στη μνήμη και εφιστούν την προσοχή του κοινού της Γενικής Συνέλευσης το ψήφισμα των Η.Ε. 147/60.

Οι παραπάνω εισαγωγικές παρατηρήσεις έχουν ως σκοπό να καταδείξουν την αναγκαιότητα της θεραπείας και αποκατάστασης των καταπατηθέντων μειονοτικών δικαιωμάτων και τη σημασία του ψηφίσματος προς αυτήν την κατεύθυνση, ενώ το κείμενο της προτάσεις συνεχίζει προτείνοντας στη Γενική συνέλευση της FUEN να καλέσει τα κράτη να υποστηρίξουν τις αρχές που εγκαθιδρύθηκαν από το Ψήφισμα 60/147 του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.), εναρμονίζοντας το νομικό τους σύστημα, τα Διεθνή και Ευρωπαϊκά Όργανα, που δρουν προς το συμφέρον και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, να εργαστούν για την εφαρμογή του Ψηφίσματος 60/147 της Γ.Σ. του Ο. Η.Ε., διασπείροντας πληροφορίες σχετικές με το αντικείμενο μέσω των μέσων μαζικής ενημέρωσης, εναρμονίζοντας τις διακρατικές σχέσεις, προάγοντας το διάλογο μεταξύ των σημαντικών ομάδων και άλλων φορέων προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων καθώς και εγκαθιδρύοντας σχετική νομοθεσία και άλλα θεσμικά εργαλεία και τέλος τις Οργανώσεις που αντιπροσωπεύουν τις αυτόχθονες μειονότητες να εκμεταλλεύονται αδιάκοπα τις υπάρχουσες ευκαιρίες που αναδύονται από το Ψήφισμα 60/147 του Ο. Η.Ε. και να συμβάλλουν στην εφαρμογή και εκπλήρωση των στόχων του.

Η υιοθέτηση παμψηφεί της πρότασης της Οι.Ομ.Κω. προς τη Γενική Συνέλευση της FUEN αποκτά μεγάλο ενδιαφέρον γιατί δεν αποτελεί μόνο αναγνώριση της σημασίας του ψηφίσματος 147/60 για τις εθνικές μειονότητες της Ευρώπης, αλλά μέσω αυτής της υιοθέτησης το ψήφισμα λαμβάνει τη δυνατότητα να αποκτήσει δύναμη και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μέσω του θεσμού της Πρωτοβουλίας Πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (European Citizens Initiative). Σύμφωνα με το παραπάνω, το οποίο αντλεί την ισχύ του από τη Συνθήκη της Λισσαβώνας, η συλλογή 1 εκατ. σύμφωνων υπογραφών από ευρωπαίους πολίτες για ένα ζήτημα μπορεί να απαιτήσει από της Ευρωπαϊκή Επιτροπή να λάβει την πρωτοβουλία νομοθεσίας πάνω στο προτεινόμενο θέμα. Με λίγα λόγια, η Πρωτοβουλία Πολιτών αποτελεί σημαντικό εργαλείο, το οποίο μπορεί να χρησιμοποιήσει η FUEN, καθώς επίσης και η FUEN αποτελεί διάυλο προώθησης των δικαιωμάτων ευρωπαϊκών εθνικών μειονοτήτων και κατ' επέκταση των δικαιωμάτων για θεραπεία και αποκατάσταση των δικαιωμάτων της Ελληνορθόδοξης Κοινότητας της Κωνσταντινούπολης και των Νησιών Ίμβρου και Τενέδου.

Επίσης, σημαντική πρωτοβουλία που έχει λάβει η Οι.Ομ.Κω. στην κατεύθυνση των παρεμβάσεων σε Διεθνείς Οργανισμούς, αποτελεί η αίτηση εισδοχής στην ομάδα μη-κυβερνητικών οργανισμών της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, της λεγόμενης EcoSoC. Η αίτηση έγινε δεκτή τον περασμένο χειμώνα και η Οι.Ομ.Κω. έγινε ειδικό συμβουλευτικό μέλος. Ως συμβουλευτικό μέλος, Η Οι.Ομ.Κω. απολαμβάνει προνόμια και έχει τη δυνατότητα να εμπλακεί ενεργά τόσο σε δραστηριότητες της EcoSoC και των επικουρικών της οργάνων όσο και σε δραστηριότητες της ίδιας της Γραμματείας των Η.Ε., μέσω προγραμμάτων, χορηγιών, συμμετοχής σε ειδικές ομάδες, σε συνέδρια, συνελεύσεις κ.α.. Η ενεργεί συμμετοχή της Οι.Ομ.Κω. στα παραπάνω θα της δώσει τη δυνατότητα να προωθήσει συστηματικά όλα τα σημεία των θέσεων της καθώς και τις προτεραιότητές της, να τα καταστήσει γνωστά σε ένα ευρύ κοινό και να συνεργαστεί μαζί τους, ώστε να εφαρμοστούν οι αρχές του Διεθνούς Δικαίου παγκόσμια. Προτείνουμε ιδιαίτερα προς το Δ.Σ. της Οι.Ομ.Κω να εξετάσει την δυνατότητα της οργάνωσης συνεδρίου στην έδρα του Ο.Η.Ε στην Νέα Υόρκη ή Γενεύη με κύριο θέμα την εφαρμογή των αρχών του Ψηφίσματος 60/147 για την περίπτωση των Ελληνικών Κοινοτήτων της Τουρκίας.

Τελειώνοντας την αναφορά στις πρωτοβουλίες που έχει λάβει η Οι.Ομ.Κω. σχετικά με παρεμβάσεις της σε Διεθνείς Οργανισμούς προστίθεται η γνωστοποίηση των θεμάτων που αφορούν την ύπαρξη και κατάσταση της Ελληνορθόδοξης Κοινότητας των Κωνσταντινουπολιτών, Ίμβριων και Τενεδίων στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα σημεία ενδιαφέροντος έχουν γίνει γνωστά στη Γενική Διεύθυνση Διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και σε κάποιο βαθμό έχουν ενημερωθεί μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, όπου και συζητούνται θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Συνοψίζοντας, λοιπόν, η Οι.Ομ.Κω. έχει αναλάβει μία σειρά παρεμβάσεων σε Διεθνείς Οργανισμούς, ώστε να ενημερώσει σε διεθνές επίπεδο όσον αφορά τα σημεία ενδιαφέροντός της και για τις θέσεις της και να προωθήσει δράσεις αποκατάστασης και δικαίωσης του Ελληνισμού της Κωνσταντινούπολης, Ίμβρου και Τενέδου. Από αυτήν την προσπάθεια όφελος προκύπτει και για την Τουρκική Κυβέρνηση. Με αυτόν τον τρόπο, το τουρκικό κράτος ενθαρρύνεται και επικουρείται στο να προχωρήσει σε μέτρα αποκατάστασης των μαζικής κλίμακας βαρειών αδικιών σε βάρος της Ελληνορθόδοξης Κοινότητας που έχουν διαπραχθεί κατά το παρελθόν και προβάλλεται η προσπάθειά του αυτή παγκόσμια, ως μία ουσιαστική προσπάθεια θετικής αντιμετώπισης ζητήματος θεραπείας και αποκατάστασης της ύπαρξης μίας Κοινότητας που βρίσκεται σε κίνδυνο η ύπαρξη της στον τόπο του και να καταστεί μία κοινότητα εξορισμένων μελών. Αυτήν την προσπάθεια πρέπει να κατανοήσει η Τουρκία και να ασχοληθεί ουσιαστικά με το ζήτημά καθώς και να συνεργαστεί αποτελεσματικά επί του πρακτέου με τους αντιπροσώπους της Οι.Ομ.Κω. Το γεγονός όπως

φαίνεται ότι η παρούσα Κυβέρνηση της Τουρκίας που έχει προβεί σε ορισμένα βήματα θεραπείας,, όπως π.χ. στα θέματα των ευαγών ιδρυμάτων και Ομογενειακής παιδείας, προς τις Ελληνικές Κοινότητες που ζουν στην Τουρκία και έχει συνομιλίες με το Δ.Σ. της Οι.Ομ.Κω αποτελεί μια ελπίδα που πρέπει όμως να δώσει απτά αποτελέσματα και να μην μείνει στην σφαίρα των προθέσεων.

Τα Ίχνη των αδικιών εις βάρος της Ελληνικής κοινότητας της Κωνσταντινούπολης στην περιοχή Ταρλάμπασι

Patrick Wingley, Δημοσιογράφος-Ιστορικός Παν. Οξφόρδης,

Γιατί το Ταρλάμπασι;

Το Ταρλάμπασι αποτελεί μια ενδιαφέρουσα μελέτη περίπτωσης, επειδή είναι μια ταραχώδης περιοχή του Μπέϊογλου, της συνοικίας που έχει υπάρξει πολύπαθο σύμβολο του δυτικού και μειονοτικού τρόπου ζωής, ένα αγκάθι στα πλευρά των εθνικιστών που οραματίζονταν μια σουνιτική τουρκική ταυτότητα. Το Μπέϊογλου υπήρξε και εξακολουθεί να είναι ένας χώρος αντιπαλότητας, ένα τόπος για την επανίδρυση της Κωνσταντινούπολης κατ' εικόνα και ομοίωση της σημερινής κυβέρνησης.

Τα γεγονότα του Σεπτεμβρίου 1955, εποχή κατά την οποία συγκεντρώθηκε ο μεγαλύτερος όχλος στην πλατεία Ταξίμ στην καρδιά του Μπέϊογλου, αποτελούν το πλέον βάρβαρο παράδειγμα. Έχουν, όμως, υπάρξει και άλλα παραδείγματα, όπως το σχέδιο της Λεωφόρου Ταρλάμπασι υπό την αιγίδα του δημάρχου του κόμματος της Μητέρα Πατρίδας (ANAP) Μπεντρεττίν Νταλάν. Πάνω από 300 οικίες καταστράφηκαν και ο δήμαρχος του Μπέϊογλου εκείνη την εποχή Χαλούκ Οζτούρκ Αταλάϋ είχε πει ότι πρόκειται για μια προσπάθεια εκκαθάρισης της περιοχής (συμπεριλαμβανομένων και των μειονοτήτων της). Το σχέδιο ανάπλασης του σημερινού κυβερνώντος κόμματος Δικαιοσύνης και Προόδου (AKP), αν και όχι τόσο βίαιο και όχι τόσο ανοιχτά να στοχεύει εναντίον των μειονοτήτων, είναι άλλη μια προσπάθεια αναδημιουργίας της καρδιάς της Ευρωπαϊκής Κωνσταντινούπολης σύμφωνα με την εικόνα του κόμματος αυτού.

Το Ταρλάμπασι απεικονίζει ίσως με την περισσότερη σαφήνεια, από κάθε άλλη περιοχή του Μπέϊογλου, τις ιστορικές τάσεις της ρεπουμπλικανικής τουρκίας. Σήμερα αποτελεί τόπο κατοικίας οικογενειών καταγόμενων από όλες τις μεταναστευτικές ομάδες της χώρας, συμπεριλαμβανομένων και των πιο πρόσφατων τάσεων παγκοσμιοποίησης, στεγάζοντας μετανάστες εκτός των συνόρων της χώρας (από Ιρακινούς και Αφγανούς που φεύγουν για να σωθούν από τις συγκρούσεις μέχρι Αφρικανούς που προσπαθούν να μεταναστεύσουν λαθραία προς τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης). Η γειτονιά φέρει επίσης ακόμη ανοιχτές τις πληγές του αιώνα της ρεπουμπλικανικής περιόδου. Η κληρονομιά ενός τόπου που αποτέλεσε το καταφύγιο των Γκρίζων Λύκων και του Μεχμέτ Αλί Ατζά, του ανθρώπου που επιχείρησε να δολοφονήσει τον Πάπα, είναι ακόμη νωπή. Η εξάσκηση των εθνικιστικών πολιτικών στις νοτιοανατολικές περιοχές γίνεται έκδηλη στην ισχυρή παρουσία των πικραμένων Κούρδων εθνικιστικών που αποτελούν την πλειοψηφία σε ορισμένες από αυτές. Εδώ κατοικούν Κούρδοι, Ρομά και Τούρκοι που έχουν εγκατασταθεί γιατί εργάζονται στην ψυχαγωγική βιομηχανία του Μπέϊογλου. Και βέβαια τα ίχνη της παλαιότερης Ρωμαϊκής παρουσίας εξακολουθούν να είναι ευδιάκριτα στην αρχιτεκτονική (νομίζω ότι χρειάζεται μια σύντομη περιγραφή αυτών των σπιτιών) και το μοναδικό εναπομείναν ελληνικό κρασοπουλείο.

Πολλά στερεότυπα συνδέονται με την περιοχή, όπως ότι πρόκειται για περιοχή εγκληματικότητας και τρομοκρατικών ενεργειών, μια απαγορευμένη ζώνη στο κέντρο της πόλης. Φυσικά πρόκειται για μια ατελή εικόνα γεμάτη ασυνέχειες. Πριν ακόμη από την εποχή του ρεπουμπλικανικής περιόδου είχε υπάρξει περιοχή μαστροπείας και μοιραίων αμαρτιών, μια περιοχή γεμάτη κρατητήρια, σαφές δείγμα ύπαρξης ταραχών. Στην

πραγματικότητα, όμως, πολλές συνέχειες μπορούν να παρατηρηθούν στην περιοχή, καθώς αυτό το στερεότυπο δεν αρκεί για να καταδείξει τους λόγους για τους οποίους η περιοχή έχει καταλήξει να είναι απαγορευμένη ζώνη, και το πώς οι εθνικιστικές πολιτικές του προηγούμενου αιώνα έχουν διαμορφώσει το Ταρλάμπασι και την Κωνσταντινούπολη.

Παρά ταύτα, τα στερεότυπα αυτά έχουν επιτρέψει τη δημιουργία του σχεδίου ανάπλασης της δημοτικής αρχής. Πρόκειται για μια προσπάθεια εκκαθάρισης της περιοχής, η οποία ως προς την εικόνα και το συμβολισμό της μοιάζει πολύ με το σχέδιο της Λεωφόρου Ταρλάμπασι του Μπεντρετίν Νταλάν. Στην παρούσα ομιλία δεν υπάρχει χώρος για να εξεταστούν όλα τα παραπάνω με λεπτομέρεια, ούτε και αν ο ρωμαίικος πληθυσμός της περιοχής που εξαναγκάστηκε να φύγει ή όχι. Αυτό που επιθυμώ να κάνω είναι να ερευνήσω τις σημερινές παρά τις παρελθούσες αδικίες κατά των παλαιότερων Ρωμιών κατοίκων της περιοχής, το πώς, δηλαδή, το σχέδιο ανάπλασης θα επιφέρει πολλές ανατροπές, ανακινώντας και πάλι τους ανταγωνισμούς μεταξύ των μεικτών ομάδων του πληθυσμού και των αφηγήσεών τους περί κατοχής και ιδιοκτησίας.

Η νοσταλγία και η γνώμη των Ελλήνων

Ανάμεσα στους Κούρδους, τους Τούρκους και τους Ρομά κατοίκους της περιοχής φαίνεται ότι υπάρχει ευρεία ομοφωνία ως προς τους παλαιότερους Έλληνες κατοίκους, όντως ένα από τα ελάχιστα θέματα στα οποία οι ομάδες αυτές πληθυσμού συμφωνούν μεταξύ τους. Υπάρχει ένα είδος θρήνου για τους Ρωμιούς. Η αποχώρησή τους θεωρήθηκε καταλυτική για την παρακμή της γειτονιάς καθώς η παρουσία τους ταυτιζόταν με τη λεπτότητα και τους καλούς τρόπους συμπεριφοράς στην περιοχή.

Όμως η νοσταλγία αυτή δεν αποτελεί παρά ένα μέρος μιας γενικότερης θλίψης, μιας σχεδόν πάνδημης δυσαρέσκειας για την κοινωνική κατάπτωση που σκιάζει τα πάντα, από το πώς ντύνονται οι νέοι ως την αποδόμηση των κοινωνικών δεσμών και γενικά τους τρόπους συμπεριφοράς της νεολαίας. Σε ένα υπερεθνικό επίπεδο, αυτή η στάση συχνά σχετίζεται με τους φόβους που γεννιούνται από την παγκοσμιοποίηση και τη νεοτερικότητα. Ένα αίσθημα αποξένωσης κυριαρχεί, καθώς ή αίσθηση της τοπικότητας και της ιδιαιτερότητας βυθίζεται μέσα στη μεγαλούπολη.

Αυτό ισχύει και για το Ταρλάμπασι. Οι άνθρωποι έχουν δει τον κατακερματισμό της κοινωνίας, ο οποίος επέρχεται με τη μαζική μετανάστευση προς την πόλη, καθώς και άλλες τάσεις της νεοτερικότητας, όπως το θρίαμβο της εξατομίκευσης κ. ά. Αλλά στο Ταρλάμπασι ο θρήνος για τους Έλληνες, ως επιτομή αυτής της απωλεσθείσας εποχής, συνδέεται επί πλέον και με μια ανέκφραστη προκατάληψη κατά των συγχρόνων κατοίκων της γειτονιάς, τους πτωχούς Κούρδους, πολλοί εκ των οποίων εξαναγκάστηκαν να εκκενώσουν τα χωριά τους κατά τη διάρκεια της Κατάστασης Έκτακτης Ανάγκης στις αρχές της δεκαετίας του 1990 στις νοτιοανατολικές περιοχές της Τουρκίας.

Αυτό που πραγματικά θρηνείται είναι η απώλεια μιας «καλής» μειονότητας που έχει αντικατασταθεί από μια «κακή» μειονότητα. Ακόμη και ο τοπικός ηγέτης του εθνικιστικού Κόμματος Εθνικού Κινήματος (MHP) έχει υιοθετήσει αυτή την αντίληψη σε ένα ορισμένο βαθμό. Ένα μέλος του τοπικού κόμματος μου είπε ότι δεν αντιμετωπίζουν προβλήματα με τους Έλληνες και Αρμένιους αδελφούς τους («Θα κουβαλούσα ένα Αρμένη μέχρι το μπακάλη στους ώμους μου»), αλλά είναι τελείως αντίθετοι προς τους τρομοκράτες (τους Κούρδους).

Τώρα θα αναρωτηθείτε γιατί αυτό μπορεί να αποτελεί πρόβλημα για τους παλιούς Ρωμιούς κατοίκους της περιοχής. Θα μπορούσε να αποτελεί, όπως έχει προταθεί, ένα δείγμα μιας νεοαποκτηθείσας ανεκτικότητας και ανοικτής συμπεριφοράς. Αυτό μπορεί να αληθεύει μέχρι ενός ορισμένου σημείου. Υπάρχει μια μεγαλύτερη ανοικτή συμπεριφορά στο να μιλάει κανείς για γεγονότα όπως τα Σεπτεμβριανά. Ακόμη υπάρχει και η εκ νέου εισαγωγή της Ρωμαϊκής κουλτούρας στο ετήσιο Μπακλαχοράνι (απόκριες στα Ταταύλα) καθώς και η νεόκοπη δημοτικότητα της ρεμπέτικης μουσικής.

Αλλά αυτό είναι ελάχιστα ορατό στο Ταρλάμπασι. Αντίθετα, υπάρχει η διαρκής πίεση από ένα εξιδανικευμένο παρελθόν, που συχνά δεν παρουσιάζει καμία ιστορική συνοχή (π.χ. άτομα που μετακόμισαν στο Ταρλάμπασι στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1980 μιλάνε για όλους εκείνους τους Έλληνες και Αρμένιους φίλους τους) και με αυτό τον τρόπο προξενεί καθυστέρηση και σύγχυση σε κάθε πραγματική προσπάθεια αποζημίωσης των Ρωμιών που κάποτε ζούσαν στο Ταρλάμπασι και την Κωνσταντινούπολη.

Επιτρέπει στους ανθρώπους να πιστεύουν ότι είναι ανεκτικοί, χωρίς να προσπαθούν να κατανοήσουν τι πραγματικά συνέβη σε αυτή τη συνοικία και την πόλη και χωρίς να αναρωτιούνται γιατί οι Ρωμιοί έφυγαν. Ακόμη και αυτοί που παραδέχονται ότι απλοί Τούρκοι είχαν συμμετοχή στα γεγονότα του Σεπτεμβρίου του 1955, υποστηρίζουν ότι δεν υπήρχε καμία σχέση με τους κατοίκους της συνοικίας. Αυτή η νοσταλγία αποκρύπτει επίσης τη διαδικασία δήμευσης των περιουσιακών στοιχείων των Ρωμιών η οποία ακολούθησε την έξοδό τους (περισσότερα επ' αυτού παρακάτω).

Καθώς αλλάζει ο αστικός ιστός της Κωνσταντινούπολης έτσι αλλάζει και το νόημα του όρου Κωνσταντινουπολίτης. Η ιδιότητα του πραγματικού Κωνσταντινουπολίτη μετακινείται, επεκτείνεται, συρρικνώνεται, εξαφανίζεται. Κάποτε οι μετανάστες από την Ανατολή ήταν αυτοί που αποκλείονταν από το όρο Κωνσταντινουπολίτης και περιφρονούνταν για τις αραμπέσκ επαρχιώτικες συνήθειές τους. Τώρα είναι οι Κούρδοι. Όπως έχει πει η κοινωνιολόγος Αϊσέ Οντζού, καθηγήτρια στο πανεπιστήμιο Σαμπαντζί: «Θα τολμήσω να προτείνω ότι η μυθολογία του Κωνσταντινουπολίτη έχει απωλέσει τα πολιτισμικά της ερίσματα ως προς το γούστο και τη διάκριση, χαρακτηριστικά της υψηλής κουλτούρας, και έχει απογυμνωθεί από τις συνδηλώσεις του ανήκειν και της αυθεντικότητας. Δημιουργεί απλώς αρνήσεις και αποκλεισμούς». Οι Κωνσταντινουπολίτες εναντίον των μεταναστών.

Τώρα που υπάρχει μια πολύ μικρή ελληνική παρουσία και επιρροή στην περιοχή, είναι πολύ εύκολο να αναγνωρίζεται η έλλειψή της. Παρά το ότι αυτή η νοσταλγία αποτελεί ένα αυθεντικό τοπικό αίσθημα, επιτείνεται από τις κορώνες και τη χρήση συμβόλων εκ μέρους του κυβερνώντος κόμματος ΑΚΡ. Τόσο σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης όσο και σε εθνικό επίπεδο, προβάλλουν εαυτούς ως μετεμψύχωση των «Οθωμανών της Τουλίπας», μιας περιόδου στις αρχές του 18ου αιώνα σχετικά ειρηνικής, συνδεδεμένης με ιδιαίτερη πολιτισμική άνθηση.

Ως ένα βαθμό, έχουν γίνει προσπάθειες να ξεπεραστούν οι περιορισμοί του ρεπουμπλικανικού έθνους κράτους (δεν έχω χρόνο εδώ να εξετάσω το πώς έχουν επηρεαστεί από αυτή τη ρεπουμπλικανική εθνικιστική λογική). Αυτό που θέλω να καταδείξω είναι ότι επαφίενται εν πολλοίς σε ένα συμβολισμό, μια αναδημιουργία της Κωνσταντινούπολης ως ανάμνησης και έκφρασης αυτής της νοσταλγίας. Οι διάφορες κυβερνήσεις έχουν προσπαθήσει κατά καιρούς να αναδιαμορφώσουν την Κωνσταντινούπολη κατ' εικόνα και ομοιώσή τους, δεν πρόκειται, δηλαδή, για κάτι καινούριο. Στην εκδοχή του ΑΚΡ πρόκειται για μια Ντίσνεϊλαντ του Οθωμανισμού. Αυτό ακριβώς συμβαίνει με το σχέδιο ανάπλασης του

Ταρλάμπασι. Τα περισσότερα κτήρια του 19ου αιώνα κατεδαφίζονται για να αντικατασταθούν από απομιμήσεις κτηρίων του 19ου αιώνα. Θα δημιουργηθεί ένα φθινό μουσείο για τη ζωή των δυτικών του 19ου αιώνα, κατάλληλο για πλούσιους επισκέπτες από το δυτικό κόσμο. Αυτού του τύπου η αρχιτεκτονική της νοσταλγίας είναι ανησυχητική για πολλούς λόγους. Πρώτον, καταστρέφει τον ιστορικό αρχιτεκτονικό ιστό της πόλης. Όπως μου είπε ένα παλαιότερο μέλος του Αρχιτεκτονικού Επιμελητηρίου: «κάθε δυτική κουλτούρα έχει μια γλώσσα η οποία είναι αναγνώσιμη- σήμερα αυτό δεν είναι ορατό- η αρχιτεκτονική αλλοιώνεται και καταστρέφεται. Το χώμα και η γη είναι κοσμοπολιτικά, αλλά αν δεν υπάρχουν, η αρχιτεκτονική και η ιστορία πετούν στα σκουπίδια». Δεύτερον, και σπουδαιότερο, επιβεβαιώνεται η εκδίωξη αυτών ακριβώς των ανθρώπων που υποτίθεται ότι φιλοδοξεί να τιμήσει.

Αυτό το σχέδιο ανάπλασης απαιτεί την εκκαθάριση των τίτλων ιδιοκτησίας και την εκχώρησή τους στην εταιρία ανάπτυξης Gap Insaat (της οποίας Διευθύνων Σύμβουλος είναι ο γαμπρός του πρωθυπουργού Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, Μπεράτ Αλμπαϊράκ). Βέβαια δίνονται αποζημιώσεις, αν και πολύ χαμηλότερες της εμπορικής αξίας των ακινήτων, και στην περίπτωση των Ελλήνων παλαιότερων ιδιοκτητών, οι ιδιοκτήτες αυτοί δεν είναι δυνατόν να εντοπισθούν.

Αυτό μου θυμίζει κάτι που μου είπε κάποτε ο Λάκης Βίνγκας (μέλος του Γενικού Συμβουλίου της Διεύθυνσης Βακουφίων): «Η ελληνική κοινωνία δεν έχει ούτε οικονομική ούτε πολιτική ισχύ, είναι απλώς μια μικρή πολύχρωμη πολιτισμική ανάμνηση». Το νέο σχέδιο ανάπλασης του Ταρλάμπασι θα αποτελέσει μια μαρτυρία αυτού ακριβώς – μιας μικρής πολύχρωμης ανάμνησης αυτής της γειτονιάς όπως ήταν κάποτε.

Κρατισμός και ακίνητη περιουσία

Και έρχομαι στο δεύτερο μέρος αυτής της ομιλίας. Η μεγαλύτερη αδικία στο Ταρλάμπασι, και ίσως σε ολόκληρη την Κωνσταντινούπολη, είναι η συνεχιζόμενη δυσκολία στη διεκδίκηση ακίνητης περιουσίας και την απόδειξη κατοχής. Η κατάσταση στο Ταρλάμπασι είναι ιδιαίτερα περίπλοκη, πηγαίνοντας πίσω πολλές γενιές χρήσης και κατοχής, με αποτέλεσμα ένα πλήθος ανταγωνιστικών αξιώσεων περιουσιακών δικαιωμάτων.

Κατά ένα μεγάλο μέρος το ζήτημα αυτό έχει περάσει απαρατήρητο και πολλές τέτοιες αξιώσεις έχουν παραμείνει αδρανείς για δεκαετίες. Όμως το κυβερνητικό σχέδιο ανάπλασης τμήματος του Ταρλάμπασι έχει μεταβάλει τη δυναμική της αγοράς ακίνητης περιουσίας σε αυτή τη γειτονιά, εκτινάσσοντας τη ζήτηση και τα πιθανά μελλοντικά κέρδη. Ως εκ τούτου, έχει αυξηθεί και το ενδιαφέρον για τη διεκδίκηση περιουσιακών δικαιωμάτων στη γειτονιά.

Αλλά όπως έχει καταδείξει ο Κεϊντέρ (στο έργο Παγκοσμιοποίηση και Κοινωνικός Αποκλεισμός στην Κωνσταντινούπολη), οι διάφορες κυβερνήσεις έχουν κατά καιρούς υιοθετήσει διαφορούμενες στάσεις απέναντι στα ζητήματα ατομικής ιδιοκτησίας και τη φιλελεύθερη αγορά ακινήτων με γνώμονα το συμφέρον του έθνους-κράτους. Η γη και η περιουσία αντιμετωπίζονται μάλλον ως ανήκοντα στο λαό του κυρίαρχου έθνους. Όπως λέει ο Κεϊντέρ « Η εκδίωξη του χριστιανικού πληθυσμού υπήρξε τελικά ένας από τους ανείπωτους στόχους της ανεξαρτησίας της Ρεπουμπλικανικής Τουρκίας. Η επανάκτηση της δημόσιας περιουσίας απλώς επιβεβαίωσε την εθνικιστική ρητορική. Ως εκ τούτου, η δημιουργία και η κυριαρχία του έθνους-κράτους και η απέλαση των υποστηρικτών του φιλελεύθερου μοντέλου θα μπορούσε να ερμηνευτεί (μεταξύ άλλων) και ως νίκη της δημοφιλούς άποψης ότι η γη θα πρέπει όντως να παραμείνει εκτός συναλλαγής. Υπό αυτές τις συνθήκες, οποιαδήποτε προσπάθεια ανοικτής εμπορευματοποίησης της γης θα οδηγούσε στη φθορά της νομιμότητας του νέου κράτους».

Αν και ο Κεϊντέρ μιλούσε κυρίως για τα γκετζεκοντού (τα παραπήγματα – τις παράγκες) στα περίχωρα της Κωνσταντινούπολης, αυτό ισχύει και για το Ταρλάμπασι. Μια περίπτωση που έχω βρει σχετίζεται με την γενική αρχή των βακουφίων. Πέρσι έγινε προσπάθεια επαναδιεκδίκησης ενός ακινήτου που είχε περιέλθει στην κατοχή της αρχής μετά το θάνατο ενός ηλικιωμένου Έλληνα στη γειτονιά. Βρέθηκε ότι το προς πώληση περιουσιακό στοιχείο ήταν ένα οικοπέδο με ένα γκετζεκοντού (μια παράγκα) χτισμένο μέσα. Μέσα στο γκετζεκοντού ζούσε ένας νεαρός με την οικογένειά του από το Αγρί (όρος Αραράτ) της ανατολίτικης Τουρκίας. Νοίκιαζαν το σπίτι προς 200 τουρκικές λίρες το μήνα επί τέσσερα χρόνια και δεν είχαν ιδέα ότι ο ιδιοκτήτης δεν είχε κανένα δικαίωμα ούτε στη γη ούτε στο ακίνητο.

Μίλησα και στον ιδιοκτήτη, ένα ηλικιωμένο άτομο από το Σίβας. Είχε έλθει στο Ταρλάμπασι το 1972 και έχτισε μέσα σε αυτό το οικοπέδο δίπλα από το σπίτι του θείου του, εν γνώσει των αρχών της τοπικής αυτοδιοίκησης (του κοινοτάρχη (μουχτάρι) και της δημαρχίας). Του είχε δοθεί παροχή νερού και ηλεκτρικού ρεύματος, είχε πληρώσει τους φόρους και τον είχαν αφήσει να εννοήσει ότι εν ευθέτω χρόνο θα του παραχωρείτο το δικαίωμα ιδιοκτησίας του ακινήτου. Σύμφωνα με τον ιδιοκτήτη, αυτό ήταν συνηθισμένο και η δημαρχία φαινόταν να επικροτεί την κατάληψη κενών σπιτιών.

Ο ίδιος έχει πλέον παραιτηθεί από κάθε διεκδίκηση για το ακίνητο, αλλά ο ένοικος αντιμετωπίζει το κίνδυνο της έξωσης λόγω του χρέους του προς το ίδρυμα, παρά το γεγονός ότι πλήρωνε ενοίκιο στον «ιδιοκτήτη» από τη στιγμή που μετακόμισε στο σπίτι.

Αυτό το παράδειγμα ανακινεί πολλά ζητήματα. Πρώτον, τη δυσχέρεια καταγραφής μιας πραγματικής χρονολόγησης της κατοχής, π.χ. με ποιο τρόπο το ίδρυμα απέκτησε το ακίνητο (προηγουμένως ανήκε σε κάποιον Έλληνα ονόματι Μιχάλη Παπάζογλου, σύμφωνα με τον ιδιοκτήτη). Το ίδρυμα αρνείται να μιλήσει σε αυτές τις περιπτώσεις. Δεύτερον, μας δείχνει ότι, στην καλύτερη περίπτωση, η κυβέρνηση έκανε τα στραβά μάτια κατά τη δεκαετία του 1970 επιτρέποντας την κατάληψη και χρήση ακινήτων που ανήκαν στη μειονότητα της γειτονιάς, και ότι έμμεσα ενέκρινε τη χρήση των ακινήτων αυτών, ακόμη και για εμπορικούς σκοπούς. Τρίτον, φαίνεται ότι υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να υπάρξουν νέα θύματα, οι ένοικοι, πολλοί εκ των οποίων αναγκάστηκαν να εκκενώσουν τα σπίτια τους στις νοτιοανατολικές περιοχές της χώρας την δεκαετία του 1990.

Περιπτώσεις σαν κι αυτή είναι πολύ συνηθισμένες στη γειτονιά (παρά το γεγονός ότι είναι δύσκολο να μιλήσουμε για συγκεκριμένα μοντέλα και αριθμούς). Αλλά υπάρχουν και κάποιες φήμες, από ξένους κτηματομεσίτες για παράδειγμα, ότι υπάρχει ένα είδος τοπικής «μαφίας» που χρησιμοποιούν τις περιουσίες των Ελλήνων ως δικές τους νοικιάζοντάς τες ή προσπαθώντας να τις πουλήσουν. Αυτό έχει επανειλημμένα ειπωθεί από αρκετά άτομα που γνωρίζουν ή ζουν στην περιοχή. Όμως είναι εξαιρετικά δύσκολο να επαληθευθούν αυτές οι φήμες. Οι μουχτάριδες (κοινοτάρχες) και ο καϊμακάμης (έπαρχος) του Μπέϊογλου αρνούνται να μιλήσουν για αυτά τα θέματα. Η πιο συναφής ομολογία που έχω καταφέρει να αποσπάσω προέρχεται από έναν υπάλληλο της επαρχιακής διοίκησης, ο οποίος όμως δεν είχε καμία εξουσιοδότηση να μιλήσει, και ο οποίος μου είπε ότι αντιμετωπίζουν προβλήματα με τη κατάληψη ακινήτων και την εφαρμογή εξώσεων, δεδομένων της επιρροής και του εκφοβισμού εκ μέρους της τοπικής μαφίας.

Είναι πολύ μακρύς ο δρόμος προς τη δόμηση μιας συνεκτικής αληθούς αφήγησης με αντικείμενο την αλλαγή στον αστικό ιστό της γειτονιάς και τη συνεχιζόμενη εκδίωξη των

Ρωμιών κατοίκων από εδώ. Έχω όντως βρει ελάχιστες περιπτώσεις Ρωμιών ή συγγενών τους να διεκδικούν ακίνητα στην περιοχή.

Νομίζω ότι το μείζον αίτιο είναι η ελάχιστη δραστηριοποίηση των δικηγόρων στην Τουρκία και την Ελλάδα για την ανεύρεση αυτών των ιδιοκτητών, για τον απλούστατο λόγο ότι τα ακίνητα εδώ δεν έχουν τόσο μεγάλη αξία όσο αυτά σε άλλες περιοχές του Μπέιογλου και της Κωνσταντινούπολης. Πράγματι, οι πλέον διαβόητες κατηγορίες για κλοπή ακινήτων, εκφοβισμούς και απάτες στη μεταβίβαση ακινήτων παρατηρούνται σε άλλες περιοχές. Έχω ακούσει για πολλές περιπτώσεις, κάποιες από τις οποίες προσπαθώ να παρακολουθώ και να επιβεβαιώνω, παράνομων μεταβιβάσεων ακινήτων μέσω σχέσεων με την υπηρεσία κτηματολογίου. Περιουσιακά στοιχεία Ελλήνων σε διάφορες περιοχές της πόλης περιέρχονται στην κατοχή μιας καλά δικτυωμένης μαφίας. Έχω επίσης ακούσει για σχέση της αστυνομίας και της χωροφυλακής σε ορισμένες περιπτώσεις. Ρωμιοί έχουν συχνά αναφερθεί σε εκφοβισμούς, συμπεριλαμβανομένων και απειλών κατά της ζωής τους και χρήση όπλων, κατά τη διάρκεια ερευνών τους σχετικά με ακίνητα δικά τους ή άλλων γνωστών τους Ρωμιών.

Το πρόβλημα είναι ή αδυναμία επαλήθευσης αυτών των ισχυρισμών διότι οι δικηγόροι και από τις δυο πλευρές είναι απρόθυμοι ή φοβούνται να μιλήσουν και οι κατηγορούμενοι σε αυτές τις περιπτώσεις δεν είναι εύκολο να εντοπισθούν και πάλι τα θύματα είναι απρόθυμα να μιλήσουν ανοικτά.

Αυτό που είναι ακόμη δυσκολότερο να αποδειχθεί είναι το αν πρόκειται για μέρος ενός ευρύτερου καλά ενορχηστρωμένου σχεδίου στο οποίο είναι αναμεμιγμένοι δημόσιοι λειτουργοί ή αν πρόκειται για μεμονωμένα περιστατικά καιροσκοπίας. Είναι τελείως ασαφές αν υπάρχει ανάμιξη της υπηρεσίας κτηματολογίου ή της δημαρχίας ή της επαρχιακής διοίκησης στην επιχειρούμενη απαλλοτρίωση.

Η μέχρι στιγμής έρευνά μου δεν είναι σε θέση να προσφέρει βέβαια συμπεράσματα επί του ζητήματος αυτού. Αλλά η αίσθηση που έχω από τη μέχρι τώρα ενασχόλησή μου είναι ότι το Ταρλάμπασι είναι μια περιοχή όπου η τάξη του νόμου έχει παραβιαστεί, όπου οι τοπικές αρχές έχουν κάνει τα στραβά μάτια στην καταπάτηση περιουσιών και την ίδρυση οργανώσεων εγγεγραμμένων εντός της εθνικιστικής ρητορικής σε συνεργασία με μέλη της τοπικής αστυνομίας με σκοπό τον έλεγχο της παράνομης δραστηριότητας στην περιοχή (περιλαμβανομένου του εμπορίου ναρκωτικών). Εντός αυτού του περιβάλλοντος η καταπάτηση και οικειοποίηση των περιουσιακών στοιχείων των Ελλήνων απέκτησε ένα κάποιο βαθμό εγκυρότητας.

Παρά την αλλαγή στην ατμόσφαιρα με τη άνοδο ΑΚΡ, στοιχεία αυτών των οργανώσεων και κινήματων εξακολουθούν να υφίστανται κυρίως με εμπορικά κίνητρα και με μια πολιτική ρητορική ως υποστηρικτικό μέσον. Είναι σαφές ότι οποιαδήποτε προσπάθεια ανάλυσης της μεταβολής του αστικού ιστού της Κωνσταντινούπολης και ειδικότερα του Μπέιογλου οφείλει να συνυπολογίσει τη δράση αυτών των οργανώσεων και τους τρόπους συνεργασίας του οργανωμένου εγκλήματος με στοιχεία του κρατικού μηχανισμού. Πολλά έχουν γραφτεί προσφάτως πάνω σε αυτό το ζήτημα τόσο για την Τουρκία γενικότερα όσο και ειδικότερα για τις νοτιοανατολικές περιοχές, όμως ελάχιστα έχουν γραφεί σχετικά με τη μεγαλύτερη πόλη της Τουρκίας, την Κωνσταντινούπολη. Το Ταρλάμπασι, πάντως, αποτελεί σημαντικό παράδειγμα των επιπτώσεων του ρεπουμπλικανικού καθεστώτος της Τουρκίας και του ισχυρού ομογενοποιητικού εθνικισμού επί της Κωνσταντινούπολης.

Διαφάνειες Παρουσίασης του Patrick Wingley

Τα Ίχνη της Αδικίας Εναντίον της Ελληνικής Κοινότητας στη Συνοικία Tarlabasi

Mahmut, Geniş Yokuş Sk: “Το Tarlabasi είναι απαίσιο τώρα. Είναι γεμάτο ακαθαρσίες. Κάποτε, στις παλιές μέρες ήταν υπέροχο. Υπήρχαν Αρμένιοι και Έλληνες. Συνηθίζαμε όλοι να κάνουμε παρέα, να πίνουμε τσάι μαζί”.

İhsan, Sakiz Ağca Sk: “Αφότου οι Ρωμιοί και οι Αρμένιοι έφυγαν, η βρωμιά άρχισε να εμφανίζεται. Αυτοί, οι μη- Μουσουλμάνοι μετακινήθηκαν σιγά- σιγά σε άλλες γειτονιές ή περιουσίες. Μου άρεσε πραγματικά η κουλτούρα και ο τρόπος ζωής τους και τα εκτίμησα. Υπήρχε πραγματικά καλή φιλοξενία και ένα όμορφο περιβάλλον. Εάν πρόσφερα τσάι σε ένα γείτονα, έπαιρνα κάτι πίσω.”

Huseyin Avni, Aynalı Ceşme Sk: “ Το 1956 πολλοί Έλληνες έφυγαν και πήγαν στην Ελλάδα - τα μέρη κλειδαμπαρώθηκαν με αλυσίδες και τη δεκαετία του 80 ήρθαν και έσπασαν τα λουκέτα και μπήκαν μέσα.”

“Τα πρόστιμα που έπρεπε να πληρώσουν ή αυτά που έπρεπε να κάνουν ήταν πολύ λίγα- – πήγαιναν στη φυλακή για ένα μήνα ή πλήρωναν ένα μικρό πρόστιμο για την κατοχή αυτών των σπιτιών.”

“Δε μπορούσαμε να κάνουμε τίποτε- εάν προσπαθούσαμε να τους σταματήσουμε, θα έσπαγαν τις βιτρίνες από τα μαγαζιά μας.”

Mehmet, από Sivas: “Ο Δήμος ποτέ δεν με ειδοποίησε [για την οικοδόμηση στη γη ή για τυχόν προβλήματα που θα προέκυπταν από την ιδιοκτησία] και πάντα μου υπόσχονταν άτυπα την οικοδόμηση [τους τίτλους ιδιοκτησίας και την ιδιοκτησία].”

“Υπήρχαν πολλά μέρη άδεια και άνθρωποι που έμπαιναν σε αυτά εκείνες τις μέρες. Ο δήμος ήξερε για αυτό και λάμβαναν το φόρο οπότε δεν ενδιαφέρονταν.”

